

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філософії

Кафедра соціології, політології та психології

UNIWERSYTET WARSZAWSKI
Widział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych

ФОНД «ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА-300»

***КОНЦЕПТИ РЕАЛЬНОСТІ У ФІЛОСОФІЇ,
ЛІТЕРАТУРІ Й НАУЦІ***

МАТЕРІАЛИ

**Міжнародної науково-теоретичної конференції
(Суми, 24-25 лютого 2011 року)**

**Суми
Сумський державний університет
2011**

УДК 167+130.2:37.8.4.001
ББК 87.3(4/8)
К-64

Концепт реальності у філософії, літературі й науці: матеріали
К-64 Міжнародної науково-теоретичної конференції (Суми, 24-25 лютого
2011 року) / редкол.: проф. В.М. Вандишев, доц. А.Є. Лебідь. – Суми:
Сумський державний університет, 2011. – 116 с.

У збірнику матеріалів конференції широко представлено проблематику філософських рефлексій сфери гуманітарного дискурсу. Частина виступів присвячена особливостям інформаційного суспільства як нової парадигми комунікацій, гуманітарним аспектам розвитку техносфери, проблемі пізнання в класичній філософії, людським образам реальності, корпоративній культурі тощо. У доповідях і тезах також широко аналізується специфіка «лінгвістичного повороту» в сучасних гуманітарних дослідженнях.

У своїх наукових розвідках учасники конференції розглядають фундаментальні альтернативи культури, філософську ампліфікацію феномену авторства як типу культурного посередництва, відображення реальності в мовній картині світу українського та польського етносів, реальність та віртуальність просторово-часового континууму людського спілкування, глобальну модель віртуальної реальності, метафізику відчуження слова, особливості літературної творчості та лінгвофілософське підґрунтя художньої реальності.

УДК 167+130.2:37.8.4.001
ББК 87.3(4/8)

© Сумський державний університет 2011

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВИ-НАЦІЇ В УКРАЇНІ

Вступ світу на початку ХХІ століття в новий період радикальних перетворень отримав різноманітні оцінки і визначення у дослідників. В найбільш ширшому виді ці зміни прийнято розглядати як явище глобалізації, яка чинить значний вплив на існуючу соціально-політичну організацію. В нових умовах відбувається трансформація основного політичного інституту – держави.

Ці зміни насамперед торкаються західноєвропейських держав-націй, які за останніх кілька десятиліть з ціллю створення "спільного європейського дому" делегували частку суверенітету наддержавному утворенню під назвою "Європейський Союз" залучивши в інтеграційні процеси ряд країн Центрально-Східної Європи. Однак, в останні кілька років стратегія подальшого делегування європейськими державами-націями свого суверенітету конфедеративному утворенню починає пробуксовувати під дією світової фінансової і економічної кризи, яка сильно вдарила по багатьох членах ЄС і вимагає більшої відповідальності від всіх країн, які входять в ЄС. Відтак стає очевидним, що під дією світового економічного виклику є всі підстави очікувати перегляду взаємовідносин європейської спільноти із політичним інститутом – державою.

Сьогодні на всіх рівнях можна помітити захисну реакцію ЄС проти подальшого розширення. Це пов'язано також з тим, що ЄС сам потребує проведення серйозних економічних та адміністративних реформ, які й досі не вдалося провести, як передбачено в Лісабонській угоді. Відтак зважаючи на реальний стан речей українській еліті слід збагнути, що державотворчі реформи в Україні доведеться проводити без європейської допомоги за складних суспільно-політичних та соціально-економічних умов.

В українських політичних колах в силу політологічної некомпетентності, а можливо політичної доцільності продовжують звучати заяви, що Україна вже є сформованою європейською демократією. Однак, на думку автора, це твердження є поспішним і не може служити точкою опори для подальшої державотворчої діяльності. Адже сьогодні стає все більш очевидним, що незважаючи на всі затрачені зусилля, створити в Україні точний аналог Західних демократій так і не вдалося. Адже основною складовою Західних демократій є наявність конструкту сформованої нації, становлення якої в Україні так і не відбулося.

К.Дойч характеризує нації дає наступне визначення: "Нація – це народ, який оволодів державою і зробив її знаряддям своїх суспільних і, в цьому сенсі, національних інтересів" [1, 5].

Щоб краще зрозуміти сучасну ситуацію, яка склалася навколо концепту нація-держави, доцільно розглянути її в історичному аспекті. З державою-нацією тісно зв'язують формування ідеї суверенітету, яка була закладена в Західній Європі після підписання Вестфальського миру в 1848 р. Ідея суве-

ренітету передбачає концентрацію влади в державі навколо одного центру - нації.

Відтак перед молодого українською державою, яка в силу історичних обставин не сформувалася як нація-державою стоять проблеми значно масштабніші, аніж перед її західноєвропейськими сусідами. Адже Україна змушена рухатися в контексті глобалізаційних перетворень, які зумовлюють часткову передачу суверенітету сучасним наднаціональним політичним утворенням, світовим фінансовим організаціям тощо, і одночасно вирішувати проблеми національно-культурної ідентичності, забезпечення соціальної стабільності, політичної і економічної участі населення в управлінні державними справами.

Відомий британський представник школи політичного реалізму філософ М.Оукшот виокремлює два варіанти розуміння сучасної держави як "підприємства" (*universitas*) і як "громадянської асоціації" (*societas*). На думку М.Оукшота в світі "сьогодні домінують – перші, в той час як перспективніші – другі" [2, 53].

В широкому розумінні ідея суверенітету асоціюється в ідеальних типах сильної і слабкої держави. Співставляючи класифікацію М.Оукшота із європейською демократичною традицією висуваємо припущення, що Україна повинна бути сильною державою за умов "громадської асоціації". Адже сильні сторони "громадської асоціації" в свободі слова, досягненні громадського консенсусу з основних суспільно-політичних та соціально-економічних питань тощо. Слабкі сторони "підприємства" у високому рівні бюрократизму, надмірній директивності в сфері державного управління тощо.

Натомість, як свідчать українські реалії постпомаранчевого періоду із 2005 до 2010 року, українська еліта ставши на шлях становлення "громадської асоціації" не створила сильної держави. Відтак повернення в 2010 році до "підприємства" є процесом закономірним, який відповідає українському стану сучасної політичної культури. За умов "підприємства" логіка прийняття рішень в державному механізмі направлена від центрального рівня до локальних. В таких обставинах суспільство, яке характеризується власним індивідуалізмом, що доходить до ізоляціонізму "моя хата скраю" усувається від участі в реалізації модернізаційної стратегії.

На думку автора провести справді дієві реформи в українських реаліях можна тільки за умов суспільного компромісу, співпраці політичної влади із громадськістю. Суспільство насамперед має проявляти громадську відповідальність і за необхідності протистояти монополізму у сфері державного управління. В свою чергу, влада має стати ефективною, відкритою і демократичною.

Література:

1. Deutsch K. Nationalism and Social Communication. An Inquiry into the Foundations of Nationality. Cambridge: MIT Press, 1966.
2. Оукшот М. Рационализм в политике и другие статьи. – М.: Идея-Пресс, 2002. – 288 с.